

Stajerc - tiskajo vsaki petek, datran z dnevnim prihodnje nedelje.

Naročna velja za Avstrijo:

Za celo leto : K 10.—
• pol leta . . . 5.—
• četrt leta . . . 250

Za Ogrsko in inozemstvo:

Za celo leto : K 11.—
• pol leta . . . 550
Naročno je plačati naprej. Posamezne številke se prodajajo po 20 v.

Uredništvo in upravljivo se nahaja v Ptiju, gledališko poslopje Št. 3

Stajerc

"Kmetčki stan, grecen stan!"

Slovenija, ki si nas konča življenje

Dopisi dobrodosli in se sprejemajo zastonji, ali rokopise se ne vrata. Uredniški zaključek je vsak torek zvečer.

Za oznanila uredništvo ni odgovorno. Cena oznanil (inseratov) je za 1/4 strani K 160.—
• 1/2 . . . 80—
• 1/4 . . . 40—
• 1/8 . . . 20—
• 1/16 . . . 10—
• 1/32 . . . 5—
• 1/64 . . . 2—

Pri večkratnem oznanilu se cena primereno zniža.

Štev. 44.

V Ptiju, v nedeljo dne 3. novembra 1918.

XIX. letnik.

Mir se približuje!

Avstro-Ogrska sprekela vse pogoje Wilsona, se brezpogojno udala in želi poseben mir. Izpraznenje zasedenega italijanskega ozemlja. — Cesar Karl svoji armadi in mornarici.

Mirovne note: Wilson Nemčiji, Avstro-Ogrska in Nemčija Wilsonu.

Na grobih . . .

Zadnje jesenske rožice so nagnile svoje nezne glavice k tlom, pošiljajoč nam zadnje pozdrave svojega življenja. Gosta megla je legla na zemljo, in zuga učiniti zadnji dih vesoljne narave, kateri se ji je vedno trdovratno opira, da, da je žrtev dovolj in dovolj krvi, ki jo je popila naša mila zemljava v teku teh petih let zlostoti, nezmožnih muk in trpljenja. Že petič v tej neskončni vojni smo se sešli na pokopalisko, da se spomnimo svojih dragih rajnih svojih ljubljenih pokojnikov, katerih ne moremo, in ne smemo pozabiti. Pri zadnjimi jesenskimi rožicami okrašenih gomilah stope od vojne krutosti in pomanjkanja upadie in blede žene, stareči in otroci, da pozdravijo svoje drage, zeleni si sami priti na pot vedenosti, po katerem je korakalo že mnogo milijonov pradedov, staršev in prijateljev. Že petič v vojni so prišli dnevi Vseh svetih in Vseh vernih duš . . .

Vsako leto se ponavljata ta dan in odkar nam je zbulida božja roka razum, smo vajen na tega obiska pokojnikov, tega pohoda na tužni prostor pod cipresami, pod katerimi podivijo v dolgih vrstah prijatelji in sovražniki, znanci in sorodniki, tujci in ljudje našega srca . . . Vsako leto zopet se rosijo naše odi in vsako leto zopet molji kričanska duša svoj očenak ob zelenem holmenu, na katerem se nagibljejo k počitku tudi zadnje jesenske rožice . . .

Božanska volja nas je vstvarila, božanska volja nam je zapovedala naše rojstvo in naši zapoveduje našo smrt! Danes ti in jutri jaz, — rojstvo in smrt se nista spremeni, odsar je nastalo življenje iz neskončne teme pradavnih časov.

Kot otroci smo hodili na pokopalisko, kot možje hodomino kot starečki bodoči hodili na pokopaliste. Ali vejam, smo svojo pot, iskatki nam ni treba grobi, naši ljubljeni rajni . . . in zdaj? Zaman povpi, vijejo ne dolžni otročici s svojimi solenimi očmi: kje počiva naš ate? Ali mati jim ne more odgovoriti, le njene solze jim odgovarajo v neskončni bolesti. Kje počiva oče, kje sin, kje brat in prijatelj, kje ljubček in znanec? Njegove gomile ni na pokopalisku, na njegov grob ne moremo trositi cvetlic, ne moremo prizigati svinčic . . .

Nesmiljena krvava vojna, ki je tičila milijone nedolžnega ljudstva k tlom, ugrabila nam je celo grobove naših ljubljenih . . . Iztrgalna nam je iz srca zavest, da nas od naših pokojnikov loči le par metrov črne zemlje, da ne zamorenemo rožic na tem ležišču mrtvih sedati in jih polivati z našimi zvestimi solzami . . .

Petič že čutimo ob tem dnevu bolest te grozovite posledice vojne; petič že isčejo

nedolžni otročici grobove svojih očetov . . . Že petič in zadnjič nčm trga vojna usoda naše drage v daljni tuji zemlji k večnemu počitku.

Skoni temne jesenske oblake zasijal nam je zarez miru, po katerem hrepene — kakor žejni požirka — vsi narodi vesoljnega sveta.

Ta zarez nam primata mir, rajsko mili mir in spravo z osvraženimi narodi. S tem

zarkom v srcih stopamo letos na pokopalisko. Ne najdemo sicer grobov za domovino padlih naših ljubljenih — ali svesti si smo, da bode iz teh grobov vzliva bliskoča zarja pomladanske boljše bodočnosti in svobode za ras in naše potomce. Grobovi v daljni tujini so simbol bodoče srca!

Spomnimo se ob ožkih domačih gomilih tudi za domovino padlih junakov in častimo jih!

Cesar Karl armadi in mornarici.

K-B. D u a j. 26. oktobra. Cesar je izdal naslednje povelje armadi in mornarici:

Vojaki! Dan, ki vam prinese povratek v domovino in mir, se bliza. Dokončno, ki jih morate še izpolniti do sistega trenutka, so posebne tužke! vase vojaške krepote, vaša modrost in požiravljivost določajo danes boj, kot kdaj bodočnost vseh narodov v monarhiji brez izjemne in razločke.

Vaša v neštivilnih bitkah preizkušena disciplina, vaša zvestoba in pokoračnost, ki vas je vspodbudila za neprimerljiva slavna dejanja, ostane neizpremenjeno

skala, ob kateri se morajo razbiti vsi napadi in navali. Čas je poln resnih homaj. Te ne smejo med arnado in mornarico.

Jasne in enostavne kakor prisega, ki ste jo prisegli! Vsemogučemu, so, vojaki, vaše dolžnosti. Tu ni nobenega proučiljanja in nepremljanja.

In obrambni silni so že od nekdaj: naši vasi narodi monarhije na enak način svojo domovino; zato je mogla toliko izvršiti. Kakor je stopila v vojsko, tako bo šla tudi preko dogodkov vstajanječa časa, mirno in smotreno, častno in zvest, v blagor vseh narodov.

Blagoslov božji z Vami!

Reichenau, 23. oktobra.

KARL I. r.

Odgovor Wilsona Nemčiji.

K-B. Haag, 24. oktobra. Odgovorna nota predsednika Wilsona na noto Nemčije se glasi:

Zunanji urad, dne 23. oktobra 1918.

Gospod!

Z ozirom na naznanko nemške višče z dne 20. oktobra, ki ste ga izročili, mi je čast obvestiti Vas, da mi je predsednik narodnega odgovornosti naznel naslednje:

Cim je predsednik Združenih držav prejel slovensko in jasno izjavilo nemške višče, da brez pridržka sprejemajo mirovno pogovo, ki so podani v njegovih poslanci z dne 8. januarja 1918 konгрésu Združenih držav, kakor tudi načela svede, ki so bile izredne v nadaljnjih poslanicah, posebno v poslanci z dne 27. septembra, in da nemška višja zeli, pogovoriti se o izvodnih korakih glede njihove uporabe in izvršitve in da torej njeni željaljnini svrha ne izvršod listih, ki so dolej narekovali politiko Nemčije in v imenu Nemčije vodili sedanjeno vojno, marveč od višče, ki zlasto večino državnega zborja in govorci za priležno večino nemškega naroda; cim je predsednik razen tega prejel nadaljnjo objavo nemške višče, da se bodo zakoni čl. viljiranega zvezni upravi bojnim močem nasprotnikov izpolnjevali tako na vodi in na kopnem kakor tudi v zraku, — čut predsednik, da ne more datje odrekati, da zrcne z vladami, ki so z vido Združenih držav v zavezništvu, pobliže razpravljal o vprašanju premirja. Smrša pa za svojo dolžnost, da izrova izjaviti, da bi moglo biti edino premirje, katerega predlagati se čuti poslobičenega, edinstveno tako, ki bi Združene države in njihove zavezne pustile v počinku, da bi dogovor, kateri bi se mogli skleniti, dal fiso moč, kateri bi onesnogodila, da b. Nemčija iznova začela sovražnosti. Predsednik je torej svoje medsebojno dopisovanje s sedanjimi nemškimi oblastimi poslat vladam, ki so z vido Združenih držav zvezane kot sovjetniki s predlogom, naj v slučaju, da so te izjave primerne, da ustoliči mir po navedenih pogojih in načelih, povabilo svoje vojaške svede in vojske svede Združenih držav, da z vladami, ki so zvezane proti Nemčiji predložijo pogovo, ki so potrebni za nemško premirje, ki bi razmerje dotednih narodov populaciona varovalo in dalo alliranim vladam neomejeno pravico, da zajamčijo in izvedejo vse, kar je potrebno, da se zagotove potrobnosti mi-ut, o katerem je nemška vlad izjavila, da z

njen soglasja, — pod pogojem seveda, da smatrazo alijane višče premirje za možno. Če Nemčija tako premirje sprejme, to je najboljši in konkretni dokaz za to, da je Nemčija nedovoljno prejela pogoje in načela miru in da odtod izvira nemška akcija.

Predsednik čuti, da sam ne bi bil docela odkritosrčen, če ne bi poučarjal, in sicer v kolikor mogoče odkritosrčen obliki, iz katerih razlogov se morajo iztevati izredna zavarrjanja. Kakor pomembna in važna se tudi zdi ustavna izpremembra, ki jo izraža državni tajnik v svoji noti, se vendar zdi, da se program višče, ki je odgovorna nemškemu narodu, doselj se ni popolnoma izrekel in da ne obstaja jamstvo, niti se ni omenjalo razmislja, da ne izpremembra načel ali izvirne, glede katerih se je sedaj doseglo soglasje, trajna. Pažen tega ni popolnoma jasno, če je zadevo jedro sedanjih težav. Mogoče je, da se bodoče vojne postavijo pod kontrolo, toda sedanja vojna, ki je sedaj v razpravi, ni bila jasno, da nemški narod nima nobenega sredstva, da bi ukazal, na se nemške vojaške oblasti podvrgnjo nemški narodni vojni, in da je oblasti pruskega kraja, da kontrahirja politiko države, se neomajana, da je odločilni militarizem se vedno v rokah tistih, ki so bili doselj gospodari Nemčije.

V zavesti, da je sedaj ves svet odvisen od tega, da se jasno govori, da se odkritosrčno in prostodušno izreže zahteva, smatra predsednik za svojo dolžnost, da pové, ne da bi se poizkušal omiliti, kar ostro zveni, da narodi sveta ne morejo imeti nobenega zaupanja v besede tistih, ki so bili dosedaj gospodarji nemške politike, in da se enkrat posdarji, da pri sklepu miru in pri poizkusu, da se brezkončne zahteve in krivice te vojne izbrisajo, vladu Združenih držav ne more obravnavati z nobenimi drugimi razen s tistimi zastopniki nemškega naroda, ki kot resnični gospodarji Nemčije dajejo jamstvo za ustavno ravnanje. Ako bi moral obnavljati s vojaškimi gospodarstvami in z monarhično avtoritetom, ki jo ima Nemčija sedaj, ali če bi se videlo, da bomo imeli z njimi opraviti kakršno pri mehardonih obveznostih nemške države, potem Nemčija ne sme zahtevati nikakršne mira, marveč se mora udati. Ne bilo bi nikake koristi, ako bi teh bistvenih stvari ne izgovorili.

Blagovolite sprejeti izraz mojega velespostovana.

ROBERT LANSING.

Odgovor Nemčije Wilsonu.

K.B. Berlin 27. oktobra. W-B! Nota s katero je odgovorila Nemčija, obsegata sledete besedilo:

Nemška vlada je vzel na znanje odgovor predsednika Zedinjenih držav.

Predsednik pozna globoko segajoče spremembe, ki so se izvršile v nemški ustavi in se še vrše. Mirovna pogajanja vodi ljudska vlada, v katere rokah so dejansko

in ustavno odlčilna pooblastila. Njej so podrejene tudi vojaške oblasti.

Zatorej nemška vlada pričakuje zdaj predlog za premirje, ki bodo uvedlo mir pravičnosti, kakor ga je označil predsednik v svojih izjavah.

Podpisal Solt, državni tajnik zunanjega urada.

Avstro-Ogrska Wilsonu.

Dunaj, 28. oktobra 1918.

Minister zunanjih zadev grof Andrássy je naročil — včeraj avstro-ogrskemu poslaniku v Stockholmu, naj naprosi kraljevo Švedsko vlado, da izroči Zedinjenim državам Amerike sledete odgovor na noto od dne 18. t. m., ki se glasi:

„V odgovoru avstro-ogrski vlade predsedniku Wilsonu, se povedira, da se Avstro-ogrsko vlado soglaša z naziranjem, izraženim v izjavah predsednika Zedinjenih držav glede pravic narodov Avstro-Ogrske posebno gleda pravice Čehoslovakov in Jugoslovjanov.“

Nemški-avstrijski Nemci za sporazumni mir.

Izvršilni odbor nemško-avstrijskega zbora je v svoji seji 24. t. m. sklenil:

Da se kolikor mogoče pospeši mir in prepreči mečanska vojna med narodi, ter da se zagotovi ljudska prehrana, je potrebno, da se vladna oblasti izroči narodom. Predstavstvo naj nemudoma uvede pogajanja z avstro-ogrsko vlado in drugimi narodnimi sveti, posebno češkim in jugoslovanskim, ter se jim stavi naslednje predlogo:

1. Upravo ozemelj posameznih narodnosti treba predati izvršilnemu odboru narodov.

2. Ustvariti treba skupne delegacije svetov posameznih narodov, ki naj sporazumno vodijo predajo uprave pozamezni narodom in ki naj upravljajo se vsem skupne zadeve.

3. Premirje naj sklenejo skupne delegacije, mir pa naj sklep vsek narod zase samostojno.

Izvršilni odbor je ugotovil besedote nota z Wilsonom, ki razpravlja o miru in premirju. Izvršilni odbor je dočoli besedote nota z Nemčijo in nevtralne vlade.

Kakor se počuda iz Dunaja, so se pogajanja med Nemci in Jugosloviani tezela.

Ustanovitev narodne straže zastran Jugoslovjanov.

Jugoslovanski Narodni svet je izdal sledeni razglas:

1. V slovenskih pokrajinih in v Istri so zaloge živil jaka ploča, tudi ne moremo pričakovati dovoza zo zunanji. Rumunija in Ukrajina nočeta več dovozit in v ogroženo državnem zboru se zahteva, da se ne sme izvoziti niti najmanjša množina živež iz Ogrske. Pripraviti se je za torej truba, da bo slovenski kmet sam prehranjeval naše ljudstvo, dokler ne pride pomoč iz inozemstva.

2. Blizajo se burni časi, ki zahtevajo, da ostane vsakdo na svojem mestu in da izvršuje načelo svojega poklica. Tudi za naše telovadce je prišel sedaj čas, da sklijo narod.

Kratek, dezerterji in zlikovci se pojavljajo po deželi, ki ogrozijo javni mir in red.

Da bodo mogli postaviti naši telovadci močno narodno stražo ter skrčiti otroke in imetje našega naroda, pozivamo zastopnike Orlov in Sokolov, da se udeležijo sklepa ustanovitve Narodne straže.

Italijansko in balkansko bojištvo.

V četrtek, 24. oktobra. Med Brento, Piavo in v pokrajini Montella nastrel je sovražni ogenj do največje ljutosti. Tudi je bila sovražna artilerijska delavnost zelo izvrahna. — V Srbiji potegnile so se naše čete proti sovražnikom na jagodino.

V petek, 25. oktobra. Veliki nastan italiano med grapo Asja, in Adrijo in na benečanski gorski fronti v kraju Monfella je bil od naših vrhov čet odbit.

V soboto, 26. oktobra. Naši nastani v pokrajini Montella so bili ozemlje južno-zapadno od Asiagi, Monte Sisem in pokrajini Monte di Val bela pozorisce trikotnih bojev. Mestoma se je sovražnik posredno minogredok v naše jarke vdrti, bil je pa zoper vrzen.

Se bolj se je borilo v gorovju severo-vzhodno Brente. Kjer je sovražnik krajne uspehe dosegel, bil je potoss vrzen.

Petek se je brez uspešno navali proti Spinucciu. Naša in ogrska infanterija se je posebno odlikovala. — V Albaniji boji zadnjih čet in tolj. Južno Kragujevacu zavrnile so avstro-ogrski in nemške čete uspešno sovražne bataljone.

V soboto, 26. oktobra. Boji v Sedmih občinah se včeraj po neuspehih italiano in Francuzov niso nadaljevali. Vrhodno Bresto je pristlo zoper do novih bridičnih bojev, ki so trajali do noči. Zaradi bojev sta bili zoper Monte Assolone, Monte Pertica, ki sta večkrat sovražniku v rote padla, a bili zoper s protinapadi izigrana. Le zvezet se je na sovražnik posredno izgubil zamogli polasti. Infanterija in letalci so se posebno odlikovali. — V Srbiji se korakoma umikamo in stojimo v pozicijah Kragujevaca. Na albanski bojišči nič novega.

V nedeljo, 27. oktobra. Na Sedmih občinah se mrežni delni suski, ki so bili odbiti. Sovražnik imel je težke izgube. V Gorovju Brente traga bitka v nezmanjšani ljutosti naprej. V Col Caprile izgubil je sovražnik skozi naše protisunke zoper vse priborjene uspehe. Monte Assolone vzel je po bridi Pertica.

Monte Pertica bil je sovražnik zoper izguran.

V pondeljek, 28. oktobra. Nobena večja bojevna podjetja. Poskuski sovražnika prekorakati kanal Oise pri Topigny so bili preprečeni. — Obojestransko Morave bojevna dotika s sovražnikom.

V tork, 29. oktobra. V splošnem je bil sovražnik ali zavrnjen ali pa so se njegovi napadi izjalovili.

Med Airo in Maaso artilerijska delavnost. V zadnjih

dneh je bilo v zračnih bojih 49 sovražnih letal in 3 pristreni baloni sesrelni.

V sredo, 30. oktobra. Na 18 kilometrov široki napadnici fronti so nemške čete vse napade sovražnika odbile. Francoz je imel včera težke izgube. Več ankov je bilo uničenih.

Politični utrinki.

Spremembe v zunanji in notranji politiki.

Zunanji minister grof Burian odstopil.

Njegov naslednik grof János Andrássy.

Budapest, 24. oktobra. Njegovo Veličanstvo cesar je sprejel demisijo zunanega ministra grofa Buriana in imenoval za zunanjega ministra grofa Andrássya.

Finančni minister odstopil.

Dunaj, 24. oktobra. Skupni finančni minister dr. Spitzmüller je odstopil.

Ogrski ministarski predsednik odstopil.

Budapest, 24. oktobra. Ministarski predsednik dr. Wekerle je ponudil v današnji avdijenci Njegovemu Veličanstvu demisijo vlade, ki jo je vladar sprejel. Njegov Veličanstvo cesar je poveril dr. Wekerelu vodstvo poslov, dokler se ne imenuje nova vlada.

Hussarek odstopil. — Lammash njegov naslednik.

Dunaj, 25. oktobra. Cesar je sprejel demisijo Hussarekovega kabineca. Za njegovega naslednika je bil določen dvorni svetač Lammash, ki bo z malimi spremembami prevzel sedanji kabinet.

iz državne zbornice.

Izjava Italijanske narodne zveze.

Posl. dr. Conci je podal v imenu nowoustanovljenega narodnega zastopstva „Fascio Nazionale“ izjavo, da smatrajo njeni člani temeljem Wilsonovih zahtev, ki so jih odrednje dava spremje, vsa dosedaj avstrijsko-ogrski monarhiji pripadajoča italijanska ozemlja kot že iz teritorialne skupnosti izločena. Zato italijanski poslanci nikar nimajo več načoge, da bi se z vido ali z začetniki avstrijskih narodnosti pogajali o preosnovi države. Končno vlagajo ugovor proti izjemnemu stališču, ki načel je ustvarilo za Trst.

Italijani rečajo v Jugoslavijo.

Italijanski socialistični tednik „Il Lavoratore“ nista, da so vsi Italijani brez razlike misljeno pripravljeni življaju, da se obrnijo podprtjanjem v Jugoslaviji. Italijani v Trstu, Primorju in Istri bi se z vsemi silami upri tak odločiti tudi tedaj, če bi jo izrazil Wilson. A Wilson lega ne bo stois, ker je za pravico in pravica je tu na strani Italijanov.

Za socijalistično veliko nemško republiko.

München, 25. oktobra. V Münchenu so pripravili nedovisni socialistični shod, na katerem je govoril iz zapora izpuščeni pisatelj Kurt Eisner. Govornik, ki so ga kot mučenca zelo slavili, je ostro napovedal sedanjem vladu in je zabelej, naj se ustanovi nemška socialistična republika skupno z nemško Avstrijo. Tača republika s predsednikom Liebknechtom na celu dobi od entente v 24. urah, min.

Boljševski namestnik prof Clary odstopil.

Deželni namestnik grof Clary in Aldringen je odstopil. Prihodni dan bo za gospodarske komisije na Stajerskem imenovan dr. Viktor Wuttig, za njegovega namestnika dr. Arnold Eisler. Delokrug teh dveh bo naslednji: Obema komisarjema bo uradništvo namestništva podrejeno. Podrejen jima bo ves politični in gospodarski aparat.

Zadnji ustrezec Nemčija.

Berlin, 26. oktobra. V narodnih berlinskih krogib prevladuje mnenje, da bo sklical vlada, če ne pride do sporazuma z Wilsonom, pod orložje vse možike od 16. do 55. leta. S tem bi izvedla zadnji očitni odrez.

Ludendorff odstopil.

K-B. Berlin, 26. oktobra. Cesar je sprejel demisijo generalnega kvartirnega maja v. Ludendorffja ter mu podeli imenitno fizilirskega polka št. 39, ki bo nosil njegovo ime.

Pamfletov Fritz Adler.

Kakor se poroča, povzeli se bodo koraki, da bo pomolčen v jedi se nahajači dr. Fritz Adler, ministru ministrja grofa Stärgh.

Zadnje avstrijske ministarske.

Dunaj, 28. oktobra. Nova avstrijska vlada je sestavljena sledete: Lammasch, ministarski predsednik; Banhans, železniški minister; Homann, minister javnih del; Horbacewski, minister za ljudsko zdravje; Wieser, trgovski minister; Silvia Taróca, poljedelski minister; dr. Geyer, notranji minister; dr. Gálecki, poljski minister; tajni svetnik Vittorelli, justični minister; sekčni del Rihard Hampel, načni minister; večučilni profesor Ignac Seydel, minister za socialno skrb; profesor dr. Jos. Redlich, finančni minister; dr. Friderik Lehne pl. Lehnssteinu je povzeleno vodstvo dež. Brambe.

Zastopniki nemških narodnih manjšin.

Poslanci Markhiia Malik za Stajersko, Nagele in dr. Steinwender za Korosko in grof

Barbo za Kranjsko, so se dne 25. t. m. oglašili v Jugoslovanskem klubu in izrazili željo, da bi se pogo- varjali neobvezno v zadevah, ki se bodo tikale v bližnjem času interesov našega ozemja in da se informirajo glede nemških manjšin v bodoči jugoslovanski državi.

Razne vesti.

Cenjenim naročnikom in čitateljem „Šta- jerca“ naznajamo, da smo radi splošnega pomanj- kanja papirja bili primorani naš list, kar se tiče šte- vilo strani, omejiti. V sledi tega smo se pa poslužili drobnejšega in manjšega tiska, tako, da naši čitatelji, kar se tiče tvarine, ne bodo pod nobenim pogojem prikrajšani.

Gustav Staraschina †.

Neizprosna smrt iztrigala nam je v najlepši dobi svojega življenja po kratki mučni bolezni vrtega somišljensken in boriliteža našo stranko, gospoda Gustava Staraschina, trgovca v Cirkovcu. Pogreb dragega nepozabuega vršil se je v četrtek dne 24. oktobra t. l. — Bodи blagemu rajnemu zemljica lahka! — Zaostali soprogri in družini pa naše globoko sožalje.

Nagib smrt. V torek dne 29. oktobra t. l. umrl je v Ptiju po kratki težki bolezni gosp. Gottfried Gril, c. kr. okrajin grzad. Zaljuči družini naše sožalje.

Srebrna poroka. Dne 5. novembra t. l. obhajata Leopold in Johanna Sia witsch v Ptiju v krogu svojih dragih srebrnogostij. Velipoštovanemu in členu paru naše najprisrjenejše čestitke. Mnogo leta, — mnogo stеч...

Iz Velovieka pri Ptiju se nam poroča: Letos, v tem deževnem vremenu znemo zopet osceniti, kaj se pravim imeli lepe, dobre urejene ceste. Kaj je na primer prej pri jesenskem prevažanju naša uboga živilna pretepla, ko smo se imeli slabe poti in takozvane blatne klance, posebno ob dolgi trajajočem slabem vremenu. Od časa pa, ko nam je zgradil ptujski okrajni odprt novi cestni, smo čisto na drugem stališču. Z lahkostjo prevažamo po njej težko obložene vozove, brez da bi živila pri tem znemo trpela. Vsak, bodi si se tako zagrizen nasprotnik okrajnega zastopa, mora pozitivno delo okrajnega odprave prijekoga v tem užru dobrovrat in prizati, da se je v prid splošnosti kar se nite javnih del, mnogo korisnega storilo. In te ceste smo posebno Velovlaci potrebovali, kakor slepega gleda. Če bi je ne imeli, bi ne bili mogli pri tem prevažanju živilne tako z laža svojih pridelekov na dom spraviti. Splošno priznanje torej okrajnemu zastopu prijekemu.

Spremembe pri okrajnih glavarstvih. Za okrajne glavarne bodo baje imenovani: dr. Pirkmaier, za Ptijo; dr. Feliks Lajničić za Maribor; dr. Trstenjak za Slov. Bistrico in dr. Gasper Lipovšek za Celje.

Narodni praznik Jugoslovjanov. Po vseh slovenskih mestih slavili so Jugoslovani torek 29. t. m. kot narodni praznik v znak zmage vstajenja jugoslovanskega naroda SHS. Okrasili so svoje hiše z zastavami troednečnega naroda Slovencev Hrvatov in Srbov. Njih dolet je počivalo in trgovine so imeli zaprite.

Na španski bolezni umrle na dan 20. oseb v Gradcu. V Kopru je na španski bolezni umrila vso rodbinska predstojnika železniške postaje Perična, oče, mati in dva sina. V Trstu umre na španski bolezni na dan 90. oseb.

Prevažanje trupel po železnicah se radi težko v transportu odsej popolnoma vstavlja.

Ne potujte! Najboljša odredba, da se ne nazeze španske bolezni! Je: Ne potujte! Železniški vozovi so sedaj polni potnikov, pri katerih se španske bolezne pridržajo ali se končuje, od katerih se zelo lahko nazeze bolezni, dokler kaselj ni ponehal. Ko nastopi mrzlo vreme, bo bolezem same solsgoma pojemanjava, in končno popolnoma prenehala.

Včer znamenje mrzlih zapade španski bolezni. Zakaj? Žese so bolj neprevidne in se dovolj ne varujejo, često opravljajo se domača dela, ki imajo že mrzlico. Da se izognemo hudemu potoku bolezni, moramo takoj pri najmanjšem znaku mrzlice v postopej in nekaj dni ležali, ko je že mrzlica izginila. Dokler se kaslja, se ne sme iz sobe.

Pridelek krompirja in koruze na Orgskem

Naučili sliševemu vremenu se spravljanje krompirja načinju in se bliza svojemu koncu. Krompir je v nekaterih krajeh slab, toda v mnogih pa prav dober, bali se je, da vselj mokrega vremena krompir ne bo obstojen. Pridelek koruze bo po vseh okrajih ugoden.

Tihotapci usnja zaslužili nad 7000 milijonov

kron. Centrala za usnje je dala leta 1917 strojji 1.100.000 govejih in 100.000 konjskih kož. Ker izdelajo iz ene kože 50 parov podplatov, bi lahko izdelali 60 milijonov parov podplatov. Če se računa, da odpada več kot 24 milijonov podplatov, je ostalo civilnemu prebivalstvu 36 milijonov podplatov. Kje je to usnje, kjer ljudje nemorejo nikjer kupiti podplate? Gotovo je v skladisih tihotapcev. Centrala za usnje je izdelala leta 1917 1.000.000 kož; vsaka koža vrže 15 kg usnja za podplate; izdelali so torej 18 milijonov kilogramov tepravice. Če odračunamo polovico za vojaštvo, ostane civilnemu prebivalstvu devet milijonov kilogramov. Centrala prodaja tepravice 13 do 20 K. kilogram, v tihotapski kupci pa se prodajajo kilogram usnja na zahodu države s 150 K., vzhodu države pa s 300 K. Oderuska tihotapska kupci zasluži toraj pri kilogramu povprečno do 200 K. Pri 9.000.000 kg je zneslo to leta 1917 okroglo 1.800.000.000 K. Te razmere trajajo še štiri leta. Če je tudi ta račun le približni, kaže,

nakine velikanske vsote so brez potrebe izželi iz prebivalstva.

66 konj od lakote poginilo. V Gansendorji je pred kratkim došlo okoli 100 konj, od katerih je 66 poginilo lakote. Ti konji so prišli z Ukrajino na neznanega človeka v Gansendorfu. Ljudje (zjde), ki bi bili moralni se voziti s tem transportom, so se udobno vozili v osebnem vlaku. Ti konji so dolgo časa ležali v solnični vročini na kolodvoru in so razstreljali strahovit smrad, ker jih konjedec ni mogel hitro odstraniti. Sedaj pa vprašanje: Kmetovalec ne more niti da drag denar dobiti konj. Židje pa dobesedno pomanjkanju vagonov dovolj voza, da prevajačo konje, ki potem vesel lakote poginjo. Kakoš kazen pa zaslužijo taki ljudje, ki ljudsko potrpljenje na tak nepopisan način izrabljajo? Skrajno dvomljivo je, če bi dobili kmetje na razpolago vagon, da bi prevažali konje iz Ukrajine.

Cene orgske perutnine na Dunaju. Nepitane tolste gosi, stanjeno na Dunaju 42 do 45 K. pitane tolste gosi 56 K. male gosi 13 K. surova gosja mast 80 K, razpuščena gosje mast 105, kokoši 31 do 35 K.

Strasne cene za streno opiko. V sledi močnega povpraševanja po stresni opiki in vsled majhnih zalog so cene za streno opiko silno narastile. Cene, ki so znašale pred vojno za 1000 strestnih opiek 45 kron, so narastle sedaj na — 600 kron. V verižni trgovini plačujejo za 1000 opiek 1500 kron.

Konec preventivne cenzure. V smislu sklepa ministra notranjosti začuden je z dne 28. oktobra t. l. § 17 tiskovnega zakona odpravila se je ta takozvana preventivna cenzura. Zato ne bode treba več posiljati otdisov listov v predcenzuro.

Oltice — roparski mortlec. Od 31. julija naprej je zaprt 21-letni lajtnant Josip Viljem Hanke, dužnjaka domačega polka zaradi roparskega umora na črnovojnskem inlanteristu Herschu G u i w r t. Lajtnant Hanke je zvabil Gutwirtu v svoje stanovanje, ker je bil inlanterist pri sebi 22.000 K denarja. Tam je lajtnant napadel vojsko, ter mu razkal glavo. Ker pa so prisli ljudje, ki so bili slišali vprije Gutwirta, je lajtnant zbežal, brez da bi bil vzel denar seboj. Bil je arestran. — „Slavna“ naša cenzura je dosedaj zatrla vsako „potročilo“ o tem roparskem napadu.

Sreča v mesecu. Dne 22. septembra je pogorelo gospodarsko poslopje Josefa Kollmana v Liebenau pri Gradcu. Nastala škoda je velika. Po požaru so preiskali, pogorilce in zadeli v neki sobi na želeni kovček, ki je bil tam zakopan. Odprli so ga in našli v njem star srebrni denar in večjo množino Marija Teresijinih tolarjev. Kovček so premesili v neko grško banko ter zamenjali srebro za papirni denar. S tem si bo pogorilec zidal novo hiko.

Kaj je milijarda? Da je milijarda tisoč milijonov, ve spakdo. Milijardira petec, porazdeljena v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi ta vojska šla inimo, porazdeljena v lučone, po 4 može v eni vrvi, bi trajalo neprestano 11 let. Na želenicni bi na orjaški vojski potrebovala 20 milijonov vagonov, v katerega vsakega bi morale iti po 50 mož. Če računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vsek ravno 200.000 km dolg, segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minutu odda 250 strelov, bi moral se sedem in po leta neprehonom dan in noč pokati, da bi postrelje milijardo nabojov. Bogataš, katerega premoženje bi znašalo ravno milijardo K. bi smel brez vsake skrb izdati vsak dan 1000 K in ne bi mu bilo niti treba množič svojega premoženja na obresti, bi lahko živel 2740 let, da bi izdal poslednji šlošak. Ako vsako minuto naštejete do 200, bi moral deveč in pol leta neprestano šteeti, da bi prisel do milijarde. Milijarda se bo pogorilec zidal novo hiko.

Kaj je milijarda? Da je milijarda tisoč milijonov, ve spakdo. Milijardira petec, porazdeljena v polke po 3000 mož, bi bilo 333.333 polkov. Ako bi ta vojska šla inimo, porazdeljena v lučone, po 4 može v eni vrvi, bi trajalo neprestano 11 let. Na želenicni bi na orjaški vojski potrebovala 20 milijonov vagonov, v katerega vsakega bi morale iti po 50 mož. Če računamo dolžino vagona na 10 m, bi bil vsek ravno 200.000 km dolg, segal bi petkrat okrog in okrog zemlje. Strojna puška, ki v minutu odda 250 strelov, bi moral se sedem in po leta neprehonom dan in noč pokati, da bi postrelje milijardo nabojov. Bogataš, katerega premoženje bi znašalo ravno milijardo K. bi smel brez vsake skrb izdati vsak dan 1000 K in ne bi mu bilo niti treba množič svojega premoženja na obresti, bi lahko živel 2740 let, da bi izdal poslednji šlošak. Ako vsako minuto naštejete do 200, bi moral deveč in pol leta neprestano šteeti, da bi prisel do milijarde. Milijarda se bo pogorilec zidal novo hiko.

Pomoč zoper grizo si lahko pravljivo gospodinje doma. Želod je dobro zdravito. Zbiraj ga, olupi in odčisti do belega jedra; jo zreli na košček, ki so kavine velikosti, posuši na peči ali na solnici, potem žagi, kakor zgeš kavo. Tako si pravljiva želodovo kavo in s cikorijo ali z jemčenovo vred kuhal vsaj 5 minut. Potem jo plijes z mlekom ali brez mleka. Želodova kava je za vsak dan dobra zlasti za slabotne otroke in ženske. Kot pomoč zoper grizo je pa neobhodno potrebljena v vsaki hiši. Dobro je, aka imas zmeto želodovo kavo v plehnih skališčih shranjeno in vedno pravljivo.

Cuden samomes. Na Dunaju je vsled bolesti, ker se nahaja Avstrija v razsuhi, izvršil szmomorskega načelnika cesarjeve kabinetne pisarne Otokar Mikesch. Z britvijo si je prerazil žilo na vratu.

Krovni tagrider v budimpeštskem dvorcu. Preteki petek, dne 25. oktobra, je prislo v budimpeški dvorni palati do zelo krovnih demonstracij. Več osnov, večinoma vseudiličniki, je vzorovalo na dvorišču dvorca. Nek vseudiličnik je imel govor, v katerem je rekel, da je avstrijski cesar zbežal iz Dunaja, ker se tamkaj ne čuti več varnega. Samo Orgska je v stanu, da ščiti cesarja. Policija je pozivala govornika, da zapusti dvorce. Toda pri tem je pa prislo do velikejšega, ker se je velik del udeležencev zavezal za govornika. Poklicnici so vojaštvo in prislo je med vseudiličniki in vojaštvo do hudih spopadov. Vojaštvo je oddalo več strelov. Več osnov je bilo ranjenih, med temi tudi nadporočnik, ki je povlejal vojsko.

Cena zlata in srebra so začeli vsled blizajočega se miru padati. Cena za 1 kilogram čistega zlata se je zmanjšala za 3000 kron, srebra pa za 1000 kron. Prav zadnji čas pa je padla cena zlata za nadaljnih 1600 kron, srebra pa za 60 kron pri enem kilogramu. — Iz Londona se poroča, da so v transvalskih zlatih rudnikih pridelel mesečno 1.000.000 kton. Torej padla je zlata v vrednosti 3.008.207 funtov Sterlingov. V teh rudnikih je zaposlenih 196.396 delavcev.

Nadvojvod Jožef Madzaron. Budimpešta, 28. oktobra, (Ogr. kor. urad). Nj. ces. in kralj. Visokost gospod Nadvojvod Jožef je objavil nastopni oklic: »Nadvojvod Jožef Veličanstvo naši kralji mi je naročil, da naj izvedem takoj razrešitev naših v nekakšni krizi se nahajajočih javnih razmer, ki v soglasju z voljo

narodovo popolne samostalnosti naše domovine ne bi samo zagotovila, ampak jo tudi oživotorivila. Velik in ocenilen je tak korak, zakaj treba, da je izvedemo osamosvojitev naših zunanjih odnosov v naši brambne sile, kakor sploh neodvisnost vsake veje naše uprave na način, ki odgovarja svobodnosti smeri današnjega časa in interesom širokih ljudskih plasti. Poleg dosege takojšnjega miru dominira pridružitev veikih međunarodnih zvez narodov v svetu, da se zagotovi bodočnost naših prizadevanj. Varovanje integritete in enotnosti našega državnega ozemlja kakor tudi odstranjevanje vsakršne nevarnosti, ki nam prete do sklepa miru, mi nalačata dolžnost, da združim vsje narodne sile in po povročnim spozitevuta skupnosti, ki edini vodi v dobroga vredna naši ciljev. Z zaupanjem se začadi tega obračam do vsakega vernega sinu narodovega, da naj dosego teh ciljev pospešuje, v nemar puščajo vsakršno nasprotno, vsak osobni interes, da naj varuje zakonit in dejelni red in naš se preudarno, resno in pozivljivo stavi v službo velike narodne sivari. Združitev sil do sadevne skupnega nastopanja do izkoristit: na nedotakljivosti zasnovano samostojnost in neodvisnost naše domovine, družabni red, časovne uredbe, blagovni miru in jamstvu za naš bodoči razvoj. — Vso topilno svojega patriotskega čustovovanja si izprošam podporo narodovo v izvajaju te moje težavne naloge. — Budimpešta, 28. oktobra 1918. — Nadvojvod Jožef.

Pomanjkanje užigalc je postal zadnji čas skrajno veliko; užigalc se po trgovinah in tržkah sploh več ne dobi. Glede tega pravni strokovnjak: Pomanjkanje užigalc radi teh težkoč često ni mogoče izpraviti. Pomanjkanje surovin in premoga ni mogoče ter spanska bolezlen, ki divja med tovarniškim delavstvom tvorijo vzrok, da se sedaj izdeluje polovico manj užigalc kakor pred letom. Pomanjkanje užigalc pa so tudi krivi razni hrčki in ve v majhni meri navajalcen. Pod roko se dober užigalc, toda po nezaslišanih cenah, znani so slučaji, ko se je zahtevalo za eno malo skrajno.

Gospodarske stvari.

Konjska kopita.

Konjska kopita se pri konjih velikokrat po nepotrebni unicijo in tako se kunj popolnoma pokvari. Gospodarji ne glejajo dovolj na snaženje konjskih kopit. Kopita postanejo vsed lege robata suha in začne počuti. To se tege za pri konjih ogremo je potreben. da se kopita vsaj vsaki teden enkrat namesto z kopitom znamilom, ali pa z masijo pomešano nekoliko crne barve. Vsaka razpolomka, ki nastane na kopitu, se je treba odstraniti, da se ne bo naprej širila. To storiti najbolje podkovski kovač. Druga važna stvar je pri kopitih, da se konji prekujo vsaki četrti sedan, seveda če so kopita zdravja. Navedeni čakov konjski posemki preklicajo kopito za kopito. Za kovanje naj se izbere vedno le izkušen podkovski kovač.

Želod dobra krmil za prašiče.

Vojška je marsikaterega kmetovalca naučila družice gospodarji, kakor je bil preje vajan, zlasti velja za prehrano ljudi in živali. Pri nsi na bil navada, da bi se prašiči z želodom krmili, pač pa je to že stare in dobro preizkušena metoda na Orgskem v Hrvatskem zlasti pa v Slavoniji. Velikanske množine prasičev se izpiši tam z želodom in koruzo. Cetudi mi tega načina pišanja ne moremo popolnoma posmetati, vendar pa lahko želod krmimo prasičem kot dodatek, k drugim krmim, in s tem prihranimo veliko žita in krompirja, katerega nimamo za krmiljenje. Želod prasiči prav radi žito, ter se pri tej krmli prav dobro počuti. Krmil se lahko želod kar cel potem, ko se je posušil, ali pa kar je še bolje, ako se izluši. Za jašenje želoda imamo različne priprave. Najpriporočljivej je pri nas, če se ga ga v slope, katere se nahajajo skoraj pri vsakem mlinu. Seveda se morajo stopiti za to nekoliko preurediti. Kar se zadevi želod in ga spraviti na karko s prostor, kjer se naj bi dobro presuli. Prasiči, ki žro veliko želoda morajo dobiti dovolj pime vodo.

Stanje živine na Stajerskem.

Ravnatelj Stajerske podružnice vnovčevalnice živine v Gradcu, Fritz Schneider je pridobil zanimljive statistične podatke o stanju živine na Stajerskem. Dne 4. maja 1916, to je, ko je bil preglašen monopol živine, je bilo v deželi se 732.400 goved. Do 21. aprila 1918 je bilo v svetu klanjan 395.549 goved (brez telet, prodanih od sesca). To znača 54%, od začetka monopola. S tem se je stanje živine zmanjšalo za 180.000 goved ali povprečno za 25%. Po starosti razdeljenja, se je živina zmanjšala: mlade živali pod 1 letom je za 187.000 goved ali 11%, junči čez 1 leto 9000 ali 41%, telice čez 1 leto 42.700 ali 40%, eno do dveletne vladri voli 30.000 ali 57%, povprečno živali, ki še rastejo, za 3%. Stajerska živina pa se je zmanjšala: Krave 31.000 ali 11%, dve in triletni voli 14.100 ali 31%, čez triletni voli 34.000 ali 51%, skupaj odrasle živine za 79.000 goved ali 20%. Odrasla živina je torej padla za eno petino, mlada živina za eno tretjino. Danes steje dežela se 552.000 goved govedi, po priliki toliko, kakor o priliki prevega Štejne živine na Stajerskem leta 1875. Ta živina se razdeli na 125.000 živinorejev. Povprečno prideta torej na vsakega živinorejca dve govedi. Ravnatelj Schneider trdi, da je število živine padio pri srednjih v veleposenskih za 33–66% dočim so mali posestniki, ki so imeli v začetku po eno ali dve glave, ostali pri starem. Povprečna teža žankljan goved na Stajerskem je znašala leta 1916 455 kg (zaklanih 102.729 glav).

